

sopotlja

Sopotja

glasilo slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ
september 2013, številka 3, letnik 2
ISSN 1848-4360
Reka, september 2013

Uredništvo:

Jasmina Dlačić, Milan Grlica, Dimitrij
Jelovčan Bulatović, Darko Mohar, Boris
Rejec, Vitomir Vitaz, Marjana Mirković
glasilo@bazovica.hr
Podpinjol 43, 51000 Reka

Izdajateljji:

Slovenski dom KPD Bazovica
Podpinjol 43, 51000 Reka
bazovica@bazovica.hr, zanj: Milan Grlica

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka
Podpinjol 43, 51000 Reka
vj.slo.nm.ri@gmail.com, zanj: Boris Rejec

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
Podpinjol 43, 51000 Reka
vj.slo.nm.pgz@gmail.com
zanj: Dimitrij Jelovčan Bulatović

Urednica:

Marjana Mirković
marjana.mirkovic@ri.t-com.hr
gsm: 091 593 6086

Lektorica: Darka Tepina Podgoršek
Oblikovanje, prelom in tehnično urejanje:
Vesna Rožman

Fotografija na naslovnici: *Svetilnik*,
avtorica Petra Aničić

Karikatura: Bojan Grlica

Tisk: Tiskara Sušak

Glasilo izhaja trimesečno

Naklada je 600 izvodov

Glasilo finančno podpirajo:

Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence
v zamejstvu in po svetu

Primorsko-goranska županija

Mesto Reka

Svet za narodne manjšine Republike
Hrvaške

iz vsebine

Uvodnik	3	Veleposlaništvo Republike Slovenije v RH Alagovičeva 30, 10 000 Zagreb, RH Veleposlanik: Vojko Volk
Iz društva	4	Konzularni oddelek, uradne ure: ponedeljek od 9.00 do 12.00 sreda od 9.00 do 12.00 in od 14.00 do 16.00 petek od 9.00 do 12.00 tel.: + 385 1 63 11 014, + 385 1 63 11 015 faks: + 385 1 46 80 387 el. pošta: vzg@gov.si spletna stran: http://zagreb.veleposlanistvo.si Konzularni dan na Reki: po dogovoru
Iz svetov	13	Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen kontakt z dežurnim diplomatom: med tednom: od 16.30 ure konec tedna in med prazniki: 24 ur tel.: +385 98 462 666
Iz pouka DPS	14	Generalni konzulat RS, Split Častni konzul Branko Roglič tel./faks: +385 21 389 224 el. pošta: generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr uradne ure: ponedeljek–petek od 9.00 do 13.00
Literarni kotiček	16	
Si-T	17	
Pogled z onkraj Snežnika	22	
Srečanja	23	
Foto kotiček	24	

EGON IN METKA: V KOPALKAH PREPOVEDANO

OBVESTILO

Konzularni dnevi

Vse zainteresirane za obisk konzularnega dne na Reki prosimo, naj svojo željo sporočijo v tajništvo KPD Bazovica. Po prejemu določenega števila prošenj bo društvo zaprosilo za organizacijo konzularnega dne in datum objavilo v mesečnem obvestilu in na spletni strani www.bazovica.hr.

Na konzularnem oddelku veleposlaništva RS v RH od 1. marca letos sprejemajo vloge za izdajo slovenske osebne izkaznice, do katerih so upravičeni tudi državljani Republike Slovenije s prebivališčem na Hrvaškem, ki pa lahko zanje prosijo tudi na katerikoli upravni enoti v Sloveniji. Več:

<http://e-uprava.gov.si/e-uprava/dogodkiPrebivalci.euprava?zdid=1213&sid=52>

KPD Bazovica išče hišnico/ka

KPD Bazovica išče hišnika/hišnico, ki bi skrbel/-a za poslopje. Stanovanje zagotovljeno, drugo po dogovoru. Zaželeno je znanje slovenščine. Delo je primerno predvsem za mlajšega/-o upokojenca/-ko. Informacije v tajništvu v uradnih urah.

KPD Bazovica išče harmonikarja

KPD Bazovica išče harmonikarja, ki bi spremljal nastope folklorne skupine. Informacije v tajništvu v uradnih urah.

O srednji dogodek letošnjega poletja, vstop Hrvaške v Evropsko unijo, so počastila tudi nekatera slovenska društva; večina rojakov ob tem poudarja olajšanje pri prehodu meje in izraža upanje, da bo tudi slovenska skupnost zmogla izkoristiti nove priložnosti, toda v prizadevanju za pravno državo, spoštovanje človekovih pravic in v boju proti korupciji pa Hrvaško čaka še veliko izzivov. Ob koncu kulturne sezone je bil tudi v društvu Bazovica predstavljen izbor iz projekta Svetovni dnevi slovenskega dokumentarnega filma, rubrika Iz društva prinaša še zapis o nastopih pevskega zbora in o julijski razstavi v reški galeriji Juraj Klović, na kateri so se predstavila reška društva narodnih manjšin. Skupina članov KPD Bazovica se je udeležila tudi letošnjega srečanja Dobrodošli doma, vodstvo društva pa je poleti nadaljevalo tudi pobude za učenje slovenščine; če bo odziv ustrezen, je pričakovati njeno uvedbo tudi na osnovnošolski in srednješolski ravni na Reki, v Matuljih ali Opatiji, morda pa znova tudi na predšolski. Razveseljiv je podatek, da je za nov, dodaten tečaj v KPD Bazovica število prijavljenih za skupino začetnikov že polno.

Spremljamo tudi vrsto izletov planinske skupine, ki se je znova podala prek meja, ter dejavnost manjšinskih svetov ter dopolnilnega pouka slovenščine in slovenske kulture, o katerem razmišljata učiteljica in udeleženka pouka. Literarni kotiček prinaša pesem Slavka Malnarja, plodovitega pisatelja, ki je na etnološki delavnici v Palčavi šiši predstavil svojo novo knjigo; o tem in nekaterih drugih aktualnostih več v rubriki Si-T, ob koncu pa namenjamo poslovilno besedo dolga leta zvestemu članu društva Jožetu Pelozu. Dogajanje v Sloveniji v rubriki Pogled z onkraj Snežnika tudi tokrat spremlja Tomo Šajn, rubrika Srečanja predstavlja dolgoletno članico društva Dragico Rizman in dejavnost njene družine, številko pa končuje izbor fotografij članov društva.

Lepo pozdravljeni do prihodnje številke, ki bo izšla decembra.

Uredništvo

OBVESTILO

Učenje slovenščine v šol. I. 2013/14

Slovenski dom KPD Bazovica: pouk in tečaj

Prijave sprejema tajništvo KPD Bazovica v uradnih urah, in sicer za dopolnilni pouk slovenščine in slovenske kulture (učiteljica Dragica Motik) ter za tečaj slovenščine (učiteljica Vida Srdoč). Za tečaj so prosta mesta le še v nadaljevalni skupini. Rok za prijavo je 15. september 2013.

Slovenščina v osnovnih in srednjih šolah ter vrtcih

Slovenske organizacije na Reki in v PGŽ so na pristojne naslove poslale pobudo za učenje slovenščine v osnovnih in srednjih šolah. Informacije v tajništvu KPD Bazovica v uradnih urah, novosti bodo objavljene tudi v mesečnem obvestilu za oktober 2013 in na spletni strani www.bazovica.hr.

Starši, zainteresirani za prijavo otrok na tečaj slovenščine v okviru vrtca, naj to svojo željo sporočijo ob vpisu v predšolsko ustanovo. Pogoji za uvedbo tečaja je namreč zadostno število prijavljenih otrok.

Kot je znano, se je decembra 2011 tečaj slovenščine že začel v reškem vrtcu Mlaka na Potoku, a se leto pozneje, jeseni 2012, zaradi premajhnega števila prijavljenih otrok ni nadaljeval, vodstvo vrtca pa možnosti za učenje slovenščine tudi ni javno predstavilo.

Uvodnik

24. maj, Dom kulture, Dražice

Drmeš – DA!

Eli in Nenad. Arhiv društva.

V organizaciji kulturno-umetniškega društva Zvir iz Jelenja je v nabito polni dvorani Doma kulture pod naslovom Drmeš – DA! potekalo tekmovanje folklorno-plesnih parov v narodnih plesih. Ta enkratni projekt je nastal na Hrvaškem, njegov cilj pa sta ohranitev in promocija hrvaških narodnih plesov.

V uradnem delu programa je nastopilo enajst plesnih parov iz Primorsko-goranske županije, med njimi tudi predstavnik folklorne skupine KPD Bazovica, Elizabeta Prelovac in Nenad Panić, ki sta se zavrtela v spletu gorenjskih plesov. Pokazala sta zavidanja vredno plesno znanje, poleg vsečne koreografije in prelepe noše sta svojo izvedbo uprizorila zelo doživeto in po odzivu občinstva bi lahko rekli, da je bil njun nastop izvrsten.

Eli in Nenad, ponosni smo na vaju!

■ Nevenka Saltović Mudrić in Milena Licul, prevod Marjana Mirković

30. maj, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb

Picasso, ogled razstave

Člani Slovenskega doma KPD Bazovica so se v deževnem jutru zadnjo majsko soboto odpravili na izlet v Zagreb na ogled razstave Pabla Picassa v Klovićevih dvorih in sejmu Flora Art ob jezeru Bundek.

Zagreb nas je dočakal v sivih tonih, vendar so barvite slike Pabla Picassa popravile doživetje Zagreba in monotonijo sive barve. Enako je bilo tudi na sejmu Flora Art, kjer so naši člani za svoje balkone in vrtove poskrbeli z nakupom rastlin v vseh barvah in jih odnesli s seboj na Reko. Zaradi slabega vremena

je bil ogled Zagreba zelo kratek, dež pa nas le ni tako motil, da se ne bi fotografirali pred cerkvijo sv. Marka. Mokre noge in frizure, razmršene zaradi vetra, niso uničile vedno dobrega razpoloženja v avtobusu s člani Slovenskega doma. Ko smo se mi začeli odpravljati iz Zagreba, pa se je tudi dež iz Zagreba odpravil z nami! ■ Tea Tadej

1.–2. junij, Platak

Izpiti za planinske vodnike kategorije A

Po opravljenih izpiti. Arhiv Darka Moharja.

Vodniška služba je strokovna prostovoljska služba Hrvaške planinske zveze (HPS), ki skrbi za organizirano vodenje po planinskih območjih Hrvaške. Vsa strokovna vprašanja vodniške službe ureja Komisija za vodnike HPS, pri kateri sta organizirani še dve podkomisiji: za šolanje in vodnike društvenih

izletov; slednjo vodi član PS KPD Bazovica Zoran Bistričić.

Podkomisija za šolanje je marca na Platku izpeljala dva tečaja za vodnike kategorije A, 1. in 2. junija pa za člane planinskih društev iz Primorsko-goranske in Istrske županije še izpite za to kategorijo.

Planinska skupina KPD Bazovica je po opravljenih izpiti pridobila še dva vodnika, Jadranko Bistričić in Darka Moharja. Zaradi petih doslej izšolanih vodnikov, od katerih imata Zoran Bistričić in Andrej Grlica opravljene izpite za vodnike višjih kategorij, ter Mirjane Brumnjak, ki je ravnokar začela šolanje po programu PZS, je pričakovati, da bazoviška planinska skupina v prihodnje ne bo imela težav z organiziranjem planinskih izletov.

■ Darko Mohar

7. junij, Mestna loža, Kastav

Retrospektiva 2012

Vkastavski mestni loži je v okviru prireditve Pod ložo – nad vsemi, ki jih organizira rojakinja Mojca Morana Knez Trobec, potekala tudi razstava fotografske skupine KPD Bazovica. Na ogled je bila razstava z naslovom Retrospektiva 2012, že postavljena v društvu ob letošnjem kulturnem prazniku. Izbor enaindvajsetih fotografij osmih avtorjev je določil mentor skupine, reški umetniški fotograf Istog Žorž. S fotografijami na različne teme so se poleg njega predstavili še Petra Aničić, Anita Hromin, Dionis Jurić, Darko Mohar, Ira Petris, Paola Trupac in Kristina Valkai. **Marjana Mirković**

Petra Aničić, Istog Žorž in Mojca Knez Trobec.
Foto: Marjana Mirković

7.–21. junij, Slovenski dom KPD Bazovica

Dnevi slovenskega dokumentarnega filma

Zanimiv izbor iz projekta Svetovni dnevi slovenskega dokumentarnega filma smo si 7., 14. in 21. junija lahko ogledali tudi v KPD Bazovica. Prvi večer se je začel z odprtjem razstave slovenskih filmskih plakatov z naslovom Pridite v kino! avtorice Metke Dariš, vodje Muzejskega oddelka Slovenske kinoteke. Plakati, zlasti starejši, so pri marsikaterem izmed obiskovalcev vzbudili vrsto spominov in komentarjev. Projekt je predstavil koordinator kulturnih dejavnosti v KPD Bazovica Vitomir Vitaz in navzoče po razstavi povabil v dvorano na ogled prvih filmov, to sta bila Zadnji čoln – Presihajoče jezero režiserke Jasne Hribernik in Toporišič, samotni hodec skozi neprijazni čas, ki govori o znanem slovenskem jezikoslovcu, režiral pa ga je Slavko Hren. Maloštevilne, a pozorne obiskovalce je posebej navdušil film o Cerkniškem jezeru, veliko zanimanje pa zbudil predvsem med članicami KPD Bazovica, ki se ukvarjajo s slikanjem in so napovedale, da bodo svoje ustvarjanje v prihodnje namenile tudi njegovi upodobitvi.

Teden dni pozneje, 14. junija, sta bila na programu film Aleksandrinke, o slovenskih dojljah in varuškah v Egiptu, režiserja in scenarista Metoda Pevca, in film o slovenski umetnici z naslovom Ivana Kobilca – portret slikarke, v režiji Marte Frelih. Oba sta na gledalce napravila velik vtis, tema aleksandrink pa je pritegnila tudi zanimanje za publikacijo, ki jo na to temo hrani tudi knjižnica društva, Krila migracij (2010) v izdaji Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije. Zadnji večer, 21. junija, je bil s filmom Spomini med koši – Ivo Daneu režiserja Aleša Žemlje namenjen legendi slovenske košarke,

spored pa je sklenil film o hiphoparski sceni in rapovski glasbi v Sloveniji režiserja Borisa Petkovića.

Milan Grlica.
Foto: Marjana Mirković

Filmi so bili predstavljeni kot del projekta Svetovni dnevi slovenskega dokumentarnega filma iz jeseni 2012, nastali pa so v okviru programa Slovenščina na tujih univerzah, ki povezuje skoraj 60 univerz po svetu in deluje v okviru Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Projekt je bil v obliki filmskih večerov ob koncu leta 2012 izveden na več kot 50 univerzah po svetu, cilj pa je bil tuji javnosti predstaviti slovensko kulturo, jezik in literaturo. Z željo, da bi v tuje jezike prevedli in podnaslovili kar največ filmov in tako pritegnili še več obiskovalcev, so na lektoratih učitelji slovenščine s svojimi študenti dokumentarne filme prevajali v tuje jezike. V projekt 99 prevodov filmov v 21 tujih jezikov je bilo skupno vključenih 260 študentov prevajalcev. V hrvaščino so filme prevedli študenti slovenščine na zagrebški filozofski fakulteti.

Projekt skupno obsega devet filmov z različnih področij, poleg omenjenih še film Mila, naša Mila – Z okusom po grenkem, ki v režiji Slavka Hrena predstavi znano filmsko in gledališko igralko ter pesnico, zatem film Plečnik : Fabiani o znanih arhitektih, v režiji Amirja Muratovića, ter film 20. stoletje Jurija Gustinčiča, v katerem režiserka Polona Fijavž spregovori o znanem slovenskem novinarju in publicistu. **Marjana Mirković**

8. junij, Ronjgi

Kanat pul Ronjgi

Ustanova Ivan Matetić Ronjgov že vrsto let na dvorišču spominskega doma tega skladatelja v Ronjgih pri Viškovem organizira srečanja pevskih zborov pod nazivom Kanat pul Ronjgi. Namen prireditve je negovanje zborovske glasbe primorskega in istrskega kraja. Na srečanju vsak zbor zapoje po dve pesmi domačih avtorjev. Mešani pevski zbor KPD Bazovica se je tudi letos udeležil srečanja in se pod vodstvom Zorana Badjuka predstavil s Senjsko besedo Josipa Kaplana in Planinsko Antona Foersterja.

Na prireditvi je nastopilo 24 zborov z več kot 600 pevci. Na koncu sporeda so vsi zbori skupaj zapeli istrsko narodno himno Draga nam je zemlja, nato pa so se ob pogostitvi in dobri kapljici družili in zabavali dolgo v noč. | Zvonimir Stipetić

9. junij, Podpeca pri Železni Kapli, Avstrija

Srečanje slovenskih obmejnih planinskih društev treh oziroma štirih dežel

Množica udeležencev.
Foto: Anita Hromin

Slovensko planinsko društvo Celovec, Slovenska športna zveza in Slovensko prosvetno društvo Zarja iz Železne Kaple so v Podpeci pri Železni Kapli organizirali 42. srečanje obmejnih planinskih društev. Srečanja so se udeležili PD Jesenice-SPD Gorica, PD Benečija-SPD Trst, SPD Celovec, PD Gorica in planinska skupina KPD Bazovica. Tako je srečanje treh dežel preraslo v srečanje štirih dežel.

Okoli 400 udeležencev se nas je zbralo v slikoviti alpski grapi Lepena pri gostilni Riepl v Podpeci (1249 m).

Prvi vodeni izlet je bil na Topico (1649 m), od dve do tri ure nezahtevne planinske hoje skozi gozd na položen in zaobljen vrh, ki mu daje ime – Topica.

Drugi vodeni izlet je bil k cerkvi sv. Ane, od dve do tri ure položne hoje po gozdnih cestah; na cilju so bili pohodniki nagrajeni s čudovitim razgledom na alpske vrhove in dolino.

Tretji vodeni izlet je bil obisk spominskega muzeja NOB pri Peršmanu (1100 m): slabi dve uri hoje po razmočeni gozdni poti in učna ura v muzeju, edinem tovrstnem na avstrijskih tleh.

Ko so se vse skupine vrnile, smo ob spremljavi Pihalne godbe Železarna iz Jesenic kosili, se okrepčali in nadaljevali druženje ob pesmi, plesu in klepetu.

Shoda sta se udeležila še Anita in Tolja Hromin. | Jasna Zazijal Marušić

14. junij, Slovenski dom, KPD Bazovica

Dnevi odprtih vrat reških društev, razstava filmskih plakatov

Dnevi odprtih vrat društev so bili na območju vse Hrvaške organizirani od 12. do 15. junija 2013. Letos je sodelovalo tudi naše društvo, ki je imelo vrata odprta v petek, 14. junija 2013, od 9. do 20. ure. Poleg ogleda prostorov si je bilo v tem času mogoče ogledati tudi razstave filmskega plakata ter film-

skih in fotografskih posnetkov o našem delovanju. Večerni del je izpolnil program v okviru Dnevov slovenskega dokumentarnega filma.

| Tea Tadej

14. junij, Galerija Otok, Kukljica

18. razstava Otok in morje – nagrajena Anita Hromin

Aktivna članica (tudi) fotografske skupine KPD Bazovica Anita Hromin je za svoje fotografije junija prejela novi priznanji. Po diplomi, prejeti v Ilirski Bistrici, je bila nagrajena tudi na 18. mednarodni razstavi fotografij z naslovom Otok in morje, ki je potekala pod pokroviteljstvom Zveze za tehnično kulturo Zadrske županije. Udeležilo se je je dvesto petdeset av-

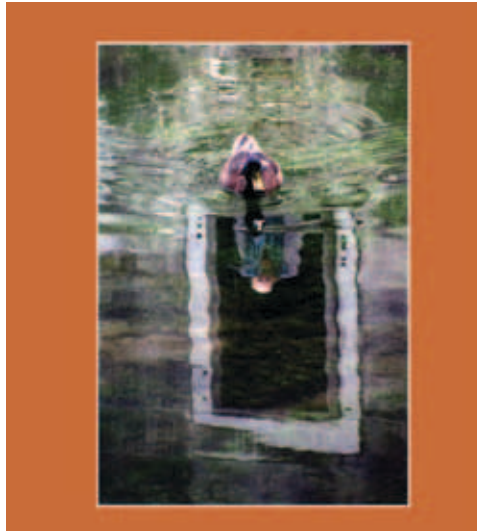
torjev iz desetih držav z deli v vseh fotografskih tehnikah. Fotoklub Kornat ji je za fotografijo, svetlopis v barvah z naslovom Obisk podelil zlato plaketo in ob tem zapisal, da je "odsev človeka, naslo-njena na okno, v vodi, sam po sebi za-

nimiv prizor, vtis poetičnosti pa dodaja račka, ki plava proti njemu".

Fotografija Obisk krasi tudi zadnjo stran kataloga, izdanega ob tej razstavi, za katero so bile poleg nagrajene sicer sprejete tudi fotografije Anite Hromin z naslovi Jesen, Modri val in Morje, morje.

Iskrene čestitke avtorici!

Marjana Mirković

Obisk.
Foto: Anita Hromin

14. junij, Krvava Peč, Slovenija

Lojzov teater

Krvava Peč v občini Velike Lašče, slikovita rojstna vas znanega reškega rojaka, gledališčnika Alojza Usenika, večletnega inšpicienta v reškem gledališču in zanesenjaka dramske skupine Slovenskega doma KPD Bazovica, je 14. junija letos dobila novo kulturno prizorišče. Vaščani so namreč v prizadevanju, da bi oživili dogajanje v vasi in počastili dejavnost sovaščana Alojza Usenika, postavili Lojzov teater. To letno gledališče je nastalo v vrtači sredi travnikov blizu vasi, na nekdanjem divjem odlagališču, ki so ga očistili ter iz naravnih materialov, s prostovoljnimi delom in podporo različnih ljubiteljev kulture zgradili oder in galeriji za gledalce ter uredili okolico. Za ta podvig je zaslužen vsestranski ustvarjalec, sovaščan Srečo Knafelc, ki si prizadeva za oživitve vasi in je med drugim tudi organizator različnih prireditvev. Z veliko energije mu je uspelo aktivirati sokrajane, da so mu prisluhnili in skupaj uresničili zamisel o letnem gledališču na prostem, ki se ponaša z izjemno akustiko in bo namenjeno zgolj akustičnim prireditvam.

Letno gledališče so odprli z dobro obiskanim kulturnim večerom. Za prijetno in sproščeno ozračje so na začetku poskrbeli nastopajoči in obiskovalci, ki so skupaj zapeli narodno Nocoj je ena lepa noč. Glasbena skupina Pot, ki izvaja ljudske pesmi narodov Evrope in drugih dežel, je predstavila del svojega bogatega repertoarja, ob tej priložnosti pa je nastopil tudi Alojz Usenik. Za doživetje recitacijo pesmi Zdomec reškega rojaka

Slavka Arbitra in monologa iz Cankarjevega Hlapca Jerneja in njegove pravice ga je občinstvo – zbralo se je več kot sto obiskovalcev – nagradilo z lepim aplavzom in izrečenimi pohvalami. Danes precej opustela vas se je včasih imenovala Rožna vas, sedanje ime pa je dobila po vdoru Turkov, ki so, kot pravi izročilo, z bližnje skale v Iško vrgli dve deklici. Med drugo svetovno vojno so Italijani vas požgali, moške pa odgnali v internacijo. V vasi ni ne trgovine ne gostilne, imajo pa zdaj letno gledališče v naravi.

Srečo Knafelc je v glasilu občine Velike Lašče Trobla med drugim še zapisal (Dobili smo letno gledališče, 3. julij 2013):

In zakaj Lojzov teater? Ker je Alojz Usenik naš rojak, rojen v Krvavi Peči, vse življenje preživel kot priznan inšpicient v gledališču Ivan Zajc na Reki, poleg tega pa deluje kot amaterski igravec in režiser v Kulturnem društvu Bazovica na Reki.

Dogodek je obiskal tudi Vojko Zakrajšek (V vrtači domuje Lojzov teater, Slovenske novice, 19. junij 2013):

Vrhunec večera pa je bil (naj mi glasbeniki ne zamerijo) prav gotovo nastop posebnega gosta, 81-letnega Alojza Usenika, rojaka iz Krvave Peči. Ko je voditelj predstave razglasil, da se bo novo letno gledališče imenovalo Lojzov teater, ni bilo vsem jasno, zakaj. Potem smo izvedeli; Alojz Usenik, rojen v Krvavi Peči, je že kot mladenič odšel v svet s trebuhom za kruhom. Ustalil se je na Reki, kjer si je sčasoma našel službo v tamkajšnjem Narodnem gledališču Ivana Zajca. Več desetletij je delal kot inšpicient (organizator predstav), hkrati pa je aktivno deloval kot amater-

Pogled na Lojzov teater. Arhiv Sandija Usenika.

ski igralec in režiser v slovenskem društvu Bazovica na Reki.

Na odprtju gledališča, ki bo poslej nosilo njegovo ime, se je Alojz Usenik kar sam predstavil s pretresljivo deklamacijo pesmi *Zdomec*. Občinstvo je dobesedno onemelo, njegov nastop je segel do srca, orosile so se oči številnih poslušalcev. Nato pa gromek aplavz pod modrim nebom. Novo letno gledališče je bilo rojeno. Ko je Usenik odigral še dejanje iz *Cankarjevih Hlapcev*, nihče več ni vpraševal, zakaj bo gledališče v *Krvavi Peči* nosilo njegovo ime.

Več: <http://www.slovenskenovice.si/novice/slovenija/v-vrtaci-domuje-lojzov-teater>

15. junij 2013, Kamniška Bistrica

Dan slovenskih planincev

Z vodnikom Miranom Jerebom na Veliki Planini.
Foto: Anita Hromin

Za dan slovenskih planincev, letos imenovan Dan slovenskih planinskih doživetij, so domačini, Planinska zveza Slovenije, PD Ljubljana Matica in PD Kamnik, društva, ki letos praznujejo 120 let delovanja, za vse pripravili zelo bogat program v Kamniški Bistrici. V njem so lahko uživali planinski naraščajniki, mlajši planinci z veliko kondicije, starejši, gorski kolesarji, radovedneži... Na programu so bile igre za otroke, pa tudi kolesarske in planinske ture, plezanje, prikaz gorskega reševanja in še veliko več. Posebno veličasten je bil prihod 45 praporščakov planinskih društev, med njimi je bil tudi Milivoj Filipović - Fičo kot praporščak PD Snežnik. Zvrstili so se pred odrom na osrednji proslavi, ki se je je udeležilo več kot 2000 planincev. Na kratko so jih nagovorili Marjan Šarec, župan občine Kamnik, Bojan Rotovnik, predsednik PZS, Tomaž Wilenport, predsednik PD Ljubljana Matica, in Ivan Resnik, predsednik PD Kamnik. Program je naprej potekal ob glasbi ansam-

bla Domačini in ob nastupu učencev iz OŠ Šmartno v Tuhinju.

Petnajst članov PS Bazovica je skupaj z Darinko Dekleva, predsednico matičnega PD Snežnik iz Ilirske Bistrice, od številnih ponujenih programov izbralo štiriurno potepanje po Veliki Planini. Že pri prihodu jih je lepo sprejel, vodil in o kraju obiska veliko povedal Miran Jereb, vodnik pri PD Kamnik. V zahvalo bodo člani planinske skupine ob prvi priložnosti povedli člane njegovega PD v Grobniške Alpe. Obilica gorskega cvetja, lepo vreme in krasen razgled na vse strani so navdušili planince z Reke. Naj bo že prihodnje leto Velika Planina spet njihov cilj, tokrat dvodnevna potepanja in uživanja.

Dan slovenskih planincev je za Rečane pomenil tudi navezovanje novih stikov pa tudi srečanja s številnimi planinskimi prijatelji iz Obalnega PD iz Kopra, PD RTV Ljubljana, SPD iz Trsta in drugih društev, s katerimi že dolgo sodelujejo in načrtujejo skupne akcije. Če ne prej, se bodo vsi skupaj spet srečali na začetku jeseni na Velebitu. **Darko Mohar**

Veliki stan na Veliki planini.
Foto: Darko Mohar

18. junij, Veleposlaništvo RS v RH, Zagreb

Dan državnosti

Letošnji sprejem v počastitev državne-ga praznika, ki ga Slovenija in Hrvaška praznujeta istega dne, je potekal v vrtu poslopja slovenskega veleposlaništva in bil zaradi skorajšnjega vstopa RH v EU še posebej slovesen. Na to je v svojem krajšem nagovoru med drugim spomnil tudi veleposlanik Vojko Volk. Številnim navzočim je čestital za dan državnosti, posebno dobrodošlico pa je izrekel podpredsedniku hrvaškega sabora Nenadu Staziću, zagrebškemu županu Milanu Bandiću in nekdanji premierki Jadranki Kosor ter veleposlanikom, diplomatom in drugim tujim predstavnikom, članom krovne organizacije in slovenskih društev ter županoma več let sodelujočih občin v okviru turistične cone Sotla, slovenskega Podčetrтка in hrvaških Zagorskih Sel, Petru Misji in Željku Kodrnji, ki sta tudi pozdravila navzoče.

Sprejema so se udeležili tudi predstavniki nekaterih slovenskih organizacij, poleg vodstva Zveze slovenskih društev oziroma zagrebškega Slovenskega doma Darka Šonca in Franca Straška tudi vodilni predstavniki več društev in svetov, med drugimi tudi Marina Delač Tepšič iz Karlovca, Martina Lesjak in Barbara Antolić iz Varaždina, z Reke pa predsednik KPD Bazovica Milan Grlica s soprogo Natašo. ■ Marjana Mirković

Darko Šonc, Ivana Šundov in Vojko Volk na zagrebški proslavi ob vstopu RH v EU.
Foto: www.slovinci.hr

22.–23. junij, Šentvid pri Stični

44. tabor slovenskih pevskih zborov

Letošnji 44. tabor slovenskih pevskih zborov v Šentvidu pri Stični je potekal pod motom Sijaj, sijaj sončece, posvečen slovenskim pesmim, ki so v besedilu povezane s soncem in tematiko vsakdanjega življenja. Mešani pevski zbor KPD Bazovica se srečanja udeležuje od leta 1974, vsega skupaj 39-krat.

22. junija, večer pred osrednjim dogodkom tabora, je v dvorani OŠ Ferda Vesela naš zbor nastopil na reviji zamejskih pevskih zborov in vokalnih skupin, ki se jih je tokrat zbralo deset. Pod taktirko Zorana Badjuka je zbor zapel tri pesmi: Pohojena trav'ca Frana Venturinija (solo Boris Rejec), La Montanara Tonija Ortellija in Znamenje, pesem Simona Gregorčiča, ki jo je uglasbil Fran Venturini (solo Dragica Rizman). Občinstvo je z burnim aplavzom nagradilo zelo uspešen nastop zbora in solistov. Posebej smo bili ponosni na izvedbo pesmi Znamenje, ki jo je zbor po dolgih letih spet pripravil.

Drugega dne, 23. junija, se je naš zbor udeležil generalke, slavnostnega spreveda in skupnega nastopa več kot 2500 pevcev, ki jih je vodil neutrujen in nad-

vse duhovit dolgoletni dirigent tabora Igor Švara. Več kot uro in pol so moški, ženski in mešani zbori peli slovenske pesmi, na katere so se pripravljali vso sezono. Tudi sonce je ves čas televizijskega prenosa – v soglasju z letošnjim motom tabora – močno pripekalo. Zato je bila voda, ki so nam jo domači prostovoljci nosili na prizorišče, nepogrešljivo okrepčilo. Obenem so se vsenaokrog zbirali črni, grozeči oblaki, toda nevihte ni bilo. Utrujeni od petja na poldnevem soncu (in tudi lačni) smo se takoj po nastopu odpeljali na že tradicionalno kosilo in okrepčilo v gostilno pri Japu, tam pa smo izpod varne strehe kozolca opazovali nevihto, ki nam je maloprej prizanesla. Zadovoljni in veseli, s pesmijo in šalo, smo nadaljevali pot domov in sklenili še eno pevsko sezono. ■ Zvonimir Stipetić

Množica pevcev.
Foto: Anita Hromin

4. julij, Galerija Juraj Klović, Reka

Bogastvo, izrečeno s fotografijo

Na Reki živijo pripadniki vseh uradno navedenih 22 narodnih manjšin na Hrvaškem, 17 izmed njih v okviru 28 društev v mestu deluje tudi organizirano. Za eno najmočnejših društev velja Slovenski dom KPD Bazovica, ki je svojo vlogo znova potrdilo z letošnjo pobudo za postavitve razstave o dejavnosti narodnih manjšin na Reki. Vabilu k sodelovanju se je odzvalo skupno dvanajst društev, ki so v reški galeriji Juraj Klović s fotografijo in besedo na posamičnih panojih na kratko predstavila svoje delovanje.

Množico navzočih na odprtju je v imenu KPD Bazovica pozdravil član vodstva Vitomir Vitaz, podpredsednica Jasmina Dlačić pa je ob tej priložnosti poudarila, da gre za krepitev sicer dobrega povezovanja med organizacijami narodnih manjšin na Reki. To sta v svojem nagovoru poudarila tudi namestnik župana Primorsko-goranske županije Petar Mamula in namestnik re-

Razstava do zadnjega napolnila galerijo.
Foto: Marjana Mirković

Navzoče je nagovoril Vitomir Vitaz.
Foto: Marjana Mirković

5. julij, Dobrodošli doma, Ljubljana

Letno srečanje rojakov z vsega sveta

Fotografska skupina Slovenskega doma KPD Bazovica je tudi letos sodelovala na prireditvi Dobrodošli doma, ki je med 4. in 6. julijem v Ljubljani, Mariboru in Mojstrani ponudila vrsto najrazličnejših prireditev, delavnic in razstav. Festival je potekal pod okriljem Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, osrednje sporočilo pa je bilo letos namenjeno mladim v svetu in Sloveniji ter izzivom, ki jih prinašajo nova poznanstva in priložnosti, ki se lahko rodijo v mreži prijateljstva med rojaki z vseh koncev sveta.

Festivala se je udeležilo več kot 300 mladih iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Italije, Makedonije in Argentine. Na več ko 30

škega župana Marko Filipović ter med drugim pohvalila KPD Bazovica za zamisel in izpeljavo razstave.

Razstavo z naslovom Bogastvo manjšin, izraženo s fotografijo, je utemeljila in postavila fotografska skupina KPD Bazovica. Njen mentor je reški umetniški fotograf Istog Žorž, tudi avtor fotografij Reke, ki so kot podlaga krasile ozadja panojev, njena vodja pa Petra Aničić, ki je sodelujočim ob koncu podelila tudi posebne zahvale. Prejeli so jih Češka bese-da Reka, regionalno kulturno-prosvetno društvo Rusinov in Ukrajincev Rušnjak, madžarsko kulturno društvo Baross, makedonsko kulturno društvo Ilinden Reka, Matica slovaška Reka, Nemško-avstrijska unija, poljsko kulturno društvo Fryderyk Chopin, reška podružnica srbskega kulturnega društva Prosvjeta, reško društvo mladih Romov Romska bodočnost, Skupnost Črnogorcev Primorsko-goranske županije in Skupnost Italijanov Reke. Izšel je tudi katalog, ki objavlja povzetke besedil s panojev in ga je grafično oblikovala tajnica KPD Bazovica Tea Tadej, sicer diplomantka ljubljanske likovne akademije, sopobudnica in sodelavka pri postavitvi razstave.

Projekt, ki bo letos odlična podpora tudi tradicionalni prireditvi narodnih manjšin Etnosmotra na Reki – manjkajoče gradivo bodo društva drugih manjšin predvidoma pripravila do jeseni –, so poleg Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu finančno podprli že Svet za narodne manjšine RH ter Mesto Reka in PGŽ. ■ Marjana Mirković

nica na temo fotografiranja modela na odprtem prostoru. Delavnice se je udeležilo osem fotografov iz fotografske skupine KPD Bazovica, Foto kluba Sušec iz Ilirske Bistrice in Foto kluba Postojna. S fotografijami, nastalimi na tej delavnici, so se avtorji predstavili tudi na prireditvi Dobrodošli doma 2013 v Ljubljani. Dva dni, od 5. do 6. julija, je bila razstava z naslovom Vanja v Voloskem na ogled postavljena na Kongresnem trgu. Dvodnev- nemu druženju so se pridružili tudi člani iz Fotokluba Sušec iz Ilirske Bistrice in mladinske skupine KPD Bazovica.

■ Petra Aničić in Tea Tadej

5.–7. julij

Dolomiti – Peralba

Končno smo se odpravili na tako za- želeni izlet v visoke planine. Treba bo premagati sebe.

Ko smo avto pustili na parkirišču, smo daleč zgoraj, pod previsno steno, videli kočo, do katere je bilo treba hoditi. Dionis je kar oddirjal, midva z Darkom sva pustila gozdarjem svojo voljo in s počitki počasi le prispela do kočice. Pred kočico je kapelica in pri vhodu vanjo posajen šopek očnic – planik. Pred kočico je zalajal pes reševalec in takoj sva bila prijatelja. Družba se je zbrala.

Po obilnem zajtrku se je ena skupina odpravila na vrh Peralbe po planinski poti, druga skupina proti istemu cilju po alpinistični poti, medve z Jadranko v spremstvu kužke Brili pa sva vzeli pot pod noge in se povzpeli na sedlo na 2500 metrov. Treba je bilo prehoditi nekaj melišč in grušča, nato se je pot umirila in čez planinske travnike, posejane s cvetjem, sva prispeli na sedlo.

Člani društva v Ljubljani.
Foto: Istog Žorž

Odprl se nama je razgled proti Avstriji. Na sedlu je kip matere božje z Jezuščkom. Ker je pihal močan veter, sva našli zavetrje; tam sva si odpočili, kosili in klepetali. Nenadoma sva zaslišali: "Tu netko govori hrvaški ... pa to su Jadranka i Jasna!" Prišla sta Gilio in Milena. Čez nekaj časa sta prispela še Anita in Tolja Hromin, nato sva se tudi medve odpravili nazaj proti kočici. Prelep razgled, žvižgi svizcev in obilo cvetja so pot navzdol spremenili v užitkarski sprehod. Brili se je veselila vsake zaplate snega. Ker je Jadranka pred kratkim opravila izpit za gorskega vodnika, sem bila njena prva kandidatka, ki jo je kot gorska vodnica pripeljala na 2500 m in nazaj.

Ko se je zbrala vsa družba, smo se pogovarjali o poteh, uspehih in neuspehih. Po prijetnem večernem druženju smo se odpravili v lično urejene sobe in utrujeni zaspali. Jutro je bilo lepo, jasno, na vrhovih se je prebujalo sonce in uživali smo v lepem razgledu. Nato smo vzeli pot pod noge in se odpravili nazaj v dolino.

Na izviru Piave stoji planinska kočica, kjer smo se srečali z drugim delom skupine, in tam je seveda nastala tudi naša skupinska slika. Obiskali smo prelepo mesto Pic Sappada in uživali v slikovitih lesenih hišicah in figurah, ki jih meščani naredijo iz sena in slame. Vrnitev domov ni bila tako preprosta; ustavili smo se še v Bellunu, se sprehodili po boljšem sejmu in spet uživali v prelepem razgledu na dolino in Dolomite. ■ Jasna Zazijal Marušić

Odprava Sedlo:
Jadranka Bistričič, Jasna
Zazijal Marušić in Brili.
Arhiv avtorice.

Ob izviru reke Piave.
Arhiv avtorice.

5.–7. julij

Izlet planinske skupine v Karnijske Alpe

Monte Peralba je 2694 metrov visok vrh nad Sappado, znanim italijanskim zimskim smučarskim središčem. Obisk tega prelepega kraja je bil za planince Bazovice veliko doživetje. Za nočitev se je več kot dvajset članov razporedilo v dve planinski koči: Rifudio Sorgenti del Piave je koča na višini

1830 metrov ob lično urejenem izvirkču reke Piave, Rifugio Calvi pa je na višini 2164 metrov zgrajena koča malo pod vasjo Sesis med Monte Chiadenisom in Monte Peralbo.

Peralba, sedlo Sesis in Chiadenis.
Foto: Darko Mohar

V dveh dneh so bili Bazovičani kar uspešni in so osvojili kar nekaj vrhov v okolici koč. Največji uspeh je vzpon skupine A po ferati (zavarovani plezalni poti) Sartor na vrh Peralbe, pri čemer je bila Anita Bistričič na vrhu dvakrat v enem dnevu. Skupina B je poskusila osvojiti vrh po klasični poti. Uspeh je preprečilo dolgo, strmo in nevarno snežišče malo pod vrhom. Zato se je Marino Dubrovič še enkrat isti dan poskusil povzpeti na vrh, in sicer po ferati. Skupina B je medtem osvojila čez 2300 m visok travnati vrh v sosesčini.

Skupina B.
Foto: Darko Mohar

Zoran Bistričič se je v soboto povzpel na Monte Chiadenis, 2459 m visok vrh nad samo kočjo Calvi, na katerega je mogoče priti samo po izredno zahtevnih feratah. Naslednji dan se je še celotna družina Bistričič povzpela na 2489 m visoko goro Monte Avanzo.

Ob izviro Piave.
Foto: Darko Mohar

Preostali člani so se zadovoljili z vzponom do kočje Calvi ali sedla Sesis. Pri tem je treba posebej pohvaliti Jasno Zazijal Marušič, ki ji je kljub zdravstvenim težavam uspel vzpon do sedla Sesis. Pri vseh vzponih so vsi uživali v prelepem razgledu in razbohotenem cvetju na travnikih pod vrhovi.

Med prvo svetovno vojno je na teh vrhovih potekala fronta, katere sledovi so vidni na vsakem koraku. Izkopani jaški in kaverne, zidani bunkerji, včasih vse na takih krajih, da tega sploh ni mogoče verjeti. Človeška neumnost je včasih res neskončna. | Darko Mohar

6. julij, Dom na Vidmu, Ilirska Bistrica

Srečanje obmejnih pevskih zborov

Mišani pevski zbor Ahec iz Jasena je v Ilirski Bistrici organiziral tradicionalno srečanje obmejnih pevskih zborov. Na vrtu Doma na Vidmu se je predstavilo pet zborov in pevskih skupin iz Slovenije, Hrvaške in Italije. Čeprav se "uradna" pevska sezona konča v juniju, se je MePZ Bazovica srečanja udeležil in nastopil s štirimi pesmimi: Zavičaju, tebi, glasba in besedilo Ante Pecotić; Senjska beseda, glasba Josip Kaplan, besedilo

Krešimir Stanišić; O, Podjuna!, glasba Radovan Gobec, besedilo Milka Hartman; Znamenje, glasba Fran Venturini, besedilo Simon Gregorčič.

Po nastopu so pevce pogostili v kulturnem domu v Jasenu, kjer se je dolgo v noč razlegala pesem ob veselem druženju.

| Zvonimir Stipetić

13. junij

V etru Radia Korzo

13. junija je zazvonil telefon Sveta slovenske narodne manjšine za mesto Reka. Na drugi strani je bilo slišati prijeten glas Jane Bubnić, voditeljice Radia Korzo, s prošnjo, da želi narediti intervju s predsednikom sveta. Bil sem nemalo presenečen, saj že dolgo ni noben reški medij poklical številke sveta, kaj šele da bi prosil celo za intervju.

V pogovoru sem dobre pol ure odgovarjal na številna vprašanja o pretekli in sedanji dejavnosti sveta, načrtih in sodelovanju z društvom Slovenski dom KPD Bazovica ter tudi z drugimi manjšinskimi sveti v našem mestu. Voditeljica je med pogovorom poudarila pomen in prepoznavnost Slovencev na Reki in v širši okolici ter

omenila delo kulturnih sekcij društva KPD Bazovica in nastope, o katerih obvestila redno objavljata Radio Reka in Novi list. Izrazila je željo, da bi to dejavnost nadaljevali in takšno sodelovanje navezali tudi v okviru programa Radia Korzo.

Ob koncu pogovora sem povabil vse, ki prihajajo na obisk na Reko ali se v mestu zgolj spotoma ustavljajo, da si vzamejo čas za oddih in se osvežijo na vrtu našega društva na naslovu Podpinjol 43, v prijetni senci dolgoletnih dreves, kjer se na dveh tamkajšnjih baliniških lahko tudi rekreirajo. Dodatna prednost je, da je v bližini tudi novo parkirišče.

Da bi obisk na Radiu Korzo obogatil, sem potrkal na vrata studia in radijcem podaril monografijo Slovenski dom KPD Bazovica in z veseljem so jo sprejeli. Intervju je bil objavljen 26. junija ob 17.15 v oddaji Mostovi, ki je na Radiu Korzo na frekvenci 98,4 MHz namenjena narodnim manjšinam in njihovi dejavnosti.

■ Boris Rejec

12. julij, SKD Snežnik, Lovran

Proslava ob vstopu Hrvaške v EU

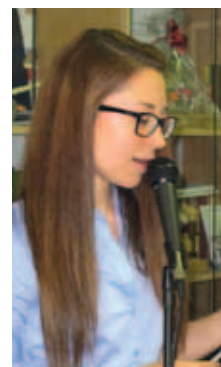
12. julija smo se udeležili prireditve, ki jo je ob vstopu Hrvaške v Evropsko unijo organiziralo slovensko kulturno-prosvetno društvo Snežnik iz Lovrana. S svojo navzočnostjo so dogodek počastili Rudi Merljak z Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, skupaj s soprogo, državnozborski poslanec Ivan Simčič iz Ilirske Bistrice, lovranski župan Alan Sanković ter v imenu slovenskih organizacij z Reke predsednik Slovenskega doma KPD Bazovica Milan Grlica s soprogo in predsednik Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Reka Boris Rejec. Program je z uvodno besedo začel predsednik SKD Snežnik iz Lovrana, navzoče pa so pozdravili tudi gostje, poleg Rudija Merljaka še Ivan Simčič in Boris Rejec, ki sta SKD Snežnik ob tej priložnosti podarila publikaciji. Knjižnico lovranskega društva sta tako obogatili monografiji: prva govori o razvoju elektrovleke na Primorskem in v Sloveniji in je izšla ob letošnji 140. obletnici začetka gradnje proge južne železnice na odseku med Pivko in Reko, druga pa o dejavnosti Slovenskega doma KPD Bazovica na Reki, izdana ob 65. obletnici delovanja društva. V nadaljevanju sta MoPZ Sušec iz Ilirske Bistrice in vokalna skupina Snežnik iz Lovrana zapela izbrane pesmi iz svojega repertoarja. V programu je sodeloval tudi enajstletni nadarjeni učenec glasbene šole Mirković, Massimiliano Marcel iz Lovrana, ki ima kljub mladosti in težavam z

vidom za seboj že več uspešnih državnih in mednarodnih nastopov. Na klavirju je zaigral izbrane skladbe Johanna Sebastiana Bacha, Dore Pejačević in Wolfganga Amadeusa Mozarta, za mojstrsko prebiranje po klaviaturi pa smo ga nagradili z dolgim aplavzom in čestitkami.

Prireditve, ki jo je vodila bodoča ljubljanska brucka Karolina Stopar, se je končala s skupnim nastopom vokalne skupine domačinov in MoPZ Sušec ter odprtjem razstave kreativne delavnice SKD Snežnik pod vodstvom Branke Širola in razstave fotografij Deana Diniča iz Lovrana. Ob bogatem prigrizku, ki so nam ga pripravili domačini, in dobri kapljici se je druženje nadaljevalo ob harmoniki in skupnem prepevanju nam vedno dragih pesmi. ■ Boris Rejec

Gostje, pevci in napovedovalka.
Foto: Marjana Mirković

Temelji, na katerih gradimo obstoj in ohranjanje slovenstva na tujem

Jezik je duša naroda (Fichte)

Jezik in kultura opredelujeta vsakega človeka, tudi narod. Slovenska država pomaga posameznikom in skupnostim, da pri iskanju svoje opredelitve ne bi bili sami, brez podpore. S tem namenom organizira in financira dopolnilni pouk slovenščine (DPS).

DPS v tujini pa gradimo na temelju Učnega načrta za DPS z otroki slovenske narodnosti v tujini, ki ga je pripravil Zavod RS za šolstvo. Med osnovnimi cilji bomo tu omenili le najpomembnejše, kot so pridobivanje osnovnega besedišča za sporazumevanje v slovenskem jeziku v vsakdanjih situacijah, bogatenje in utrjevanje besedišča v slovenskem jeziku, razvijanje in poglobljanje sporazumevalnih zmožnosti ter pridobivanje osnov slovenskega knjižnega jezika.

Poleg uresničevanja jezikovnih ciljev je namen pouka tudi spodbujanje zavesti, želje in potrebe po ohranjanju jezikovnega in kulturnega izvora ter stikov z državo izvora, spoznavanje prvin slovenskega kulturnega izročila v besedi, sliki, glasbi, pa tudi plesnem gibu. Nekateri učenci ali odrasli se s slovensko kulturo ne identificirajo v celoti, ker prihajajo iz večjezičnih in večnacionalnih družin. To je razlog, da učitelji pouka v tujini skrbimo za pozitivno vrednotenje slovenskega jezika in kulture v družbi drugih jezikov in ozaveščamo potrebo po ohranjanju posameznikove in narodne samobitnosti. Učitelji smo tu pred pomembno nalogo. Omenjeni cilji nam narekujejo, da na zanimiv način in pri različnih dejavnostih spodbujamo učence k učenju slo-

Foto: Petra Aničič

Razmišljanje ob koncu leta: pomen DPS

Posameznikova refleksija

Pred koncem šolskega leta 2012/2013 smo se v DPS poskušali osredotočiti na naše skupno delo. Učenci so se spraševali, kaj so prej znali povedati v slovenščini, kaj so vedeli o Sloveniji in kaj znajo izraziti zdaj, koliko poznajo slovensko kulturno izročilo, povezano z materialno in duhovno dediščino. Ustavili so se tudi pri sebi in si intimno odgovarjali na vprašanje, kaj vse to pomeni njim, ki živijo zunaj Slovenije, kakšen smisel ima vse to v širši evropski skupnosti. Ustavili smo se tudi pri vprašanju o počutju posameznika v aktivni vlogi raziskovalca in ohranjevalca jezika ter materialne in duhovne dediščine, o smislu obiskovanja pouka, kaj posameznik od

venščine in spoznavanju slovenske kulture ter slovenstva v najširšem pomenu besede. Enako pomembni, če ne včasih še bolj, so tudi starši, kadar gre za mladoljetne učence. Tudi starši so vabljeni, da spoštljivo in vztrajno spodbujajo svoje otroke, da vzljubijo jezik in kulturo svojih prednikov. In česa ne bi smeli nikoli zamenariti, ne učitelji in ne slovenske skupnosti v tujini?

Učencem, naj bodo to osnovnošolski, srednješolski ali odrasli obiskovalci pouka, moramo dati priložnost za nastope na kulturnih prireditvah slovenskih društev v tujini. Tudi to je cilj pouka. Učitelji so povabljeni, da svoje učence pripravljajo za nastope na prireditvah, kjer govorijo in pojejo v slovenskem jeziku, skupaj nastopajo, dobivajo pogum za nadaljevanje učenja slovenščine, ozaveščajo ponos, da so pripadniki slovenske kulture, slovenstva in tudi Slovenci. Uspeh, ki ga učenci doživijo na odru, prispeva k dvigu njihove samopodobe in h krepitvi zavesti o pripadnosti slovenstvu, slovenskemu jeziku in kulturi. Tako se tudi privajajo na nastopanje v javnosti. Starši in prijatelji ter širša javnost na teh prireditvah vidi, kaj so se otroci ali odrasli pri pouku naučili. Ti nastopi so tudi za starše in druge, že nekoliko odmaknjene posameznike od skupnega slovenskega drevesa priložnost za razmislek, ali bodo otroke še naprej usmerjali k obiskovanju pouka ali pa se celo sami vključili v pouk.

Pot ni preprosta, še manj lahka, prav zato pa je dosežen cilj toliko bolj vreden.

I Dragica Motik, učiteljica dopolnilnega pouka slovenščine

tega pričakuje, kaj tu (pri)dobi, kaj mu to pomeni in kaj bi si še želel. Vsa ta vprašanja zahtevajo racionalne in emocionalne odgovore. Izbira je bila seveda odvisna od učenca oziroma učenke, ki se je odločil/-a, kaj in kako globoko želi odpreti pot svoji izraznosti.

Nekateri so bili pri tem prav izvirni. Eno takšno (samo)refleksijo je napisala udeleženka, ki je tri leta aktivno vključena v DPS. Njena (samo)refleksija je ujeta pesem.

Razmišljanje ob koncu šolskega leta 2012/2013

*Čeprav nisem več rosno mlada,
k dopolnilnem pouku slovenščine hodim
srčno rada.*

*Človek se uči celo življenje,
to ni samo, samo moje mnenje.*

*Že tretje leto tu sem prisotna,
redko kdaj odsotna.*

*Toliko tega tu sem izvedela,
česar prej nisem vedela.*

*Kot je legenda o Cerkniskem jezeru,
kot je legenda o Ajdovski deklici,
ki v skalah pod Vrščem spi.*

*Učenci mladi in stari,
legende in Primoža Trubarja
na odru smo igrali.*

*Čarovnice izdelovali, slovenske jedi kuhali,
risali, pesmi peli in pisali.*

*Primož Trubar, France Prešeren, Simon
Gregorčič, Oton Župančič, Ciril Kosmač,
Miško Kranjec, France Bevk, Marjan Tomšič
in njegove Šavrinke*

in kdo so bile aleksandrinke.

*Ne morem se spomniti vsega,
v starejše zvezke pogledati bo treba.
Slovnico se učimo sproti,
nestarokopitno, ali ni to imenitno!*

*Naši izleti v Slovenijo so doživetje,
kamor pridemo, vse znamo, tu je tudi petje.
Zanimive in kreativne so naše ure,
prekratke za vse, kar bi hoteli znati,
pravilno govoriti, brati in pisati.*

*Pred našo učiteljico se ne morem skriti,
duhovno in telesno prisotni moramo biti.*

*Debatiramo, analiziramo, pojemo, smejemo
se in včasih tudi jočemo.*

In ravno zaradi tega takšen pouk hočemo!

Zdenka Kallan Verbanac

Na Reki, 12. 6. 2013

Pri pouku tudi
kuhamo ...

Veliko udeležencev vztraja pri pouku več let. Večina želi isto pot nadaljevati tudi prihodnje šolsko leto. Iz naključne skupine posameznikov, ki so prišli k pouku pred tremi leti, se je oblikovala skupina, lahko bi jo poimenovali "slovenska skupnost", ki živi in ustvarjalno ohranja slovenščino živo ter skupaj oživlja in ohranja živo slovensko kulturo. To pa je cilj DPS v tujini.

In še tole. Na nekem predavanju je učiteljem in pedagogom etnolog, prof. dr. Janez Bogataj, dejal, kako zelo bi bilo narobe, če bi na slovensko materialno in duhovno dediščino gledati samo kot na nekaj romantičnega in lepega. Na vse to je treba gledati širše. V tem moramo najti vrednost, ki nam jo to ponuja v sedanjem življenju, iz česar črpamo moč in smisel, nas navdihuje s ponosom in nam predstavlja nepretrgano rdečo nit, ki pelje iz preteklosti in ima živi stik prihodnostjo ter prihodnjimi rodovi. Vse se na poti spreminja, ker je odvisno od celostnih razmer v našem in širšem okolju, vendar ne smemo izgubiti stika z bistvom.

■ Dragica Motik

...in pečemo.
Arhiv Dragice Motik.

Užeč z dva reziua

Nuasu je štafeto
dak je glavne živu,
tritjega je maja
ko kak uatrak jukou,
ke mo je buo krivu.

Desit lejt pa testen
svejt se je preuobrazu,
med parvme je sliko
svajga ljubimca zgazu.

Erdičo je knjigco
hitru vargu v uagen,
–Jest partijc nejsen biu,
persižen pred Bagen! –

Da glavne uoževi,
leta be se kliu:
– Zes partije na gren,
dakret god sen žiu! –

Ko kameleon male
prec farbo premejna,
je z erdičo je s puavo
prute varhe se fpejna.

Taki so ko nužeč
ke rejže na dva kraja,
za take nekakou moral
ne princip na uopstaja.

Vse poredke sveta
uod takeh gamlijo,
je glih sparadi takeh
vse krej daževijo.

█ Slavko Malnar, Ravnice

Avtorica fotografije je Petra Aničič.

2. junij

Lokalne volitve RH

Udeležba več kandidatov, pripadnikov slovenske narodne manjšine, na lokalnih volitvah vendarle kaže neki interes za politično delovanje tudi med rojaki na Hrvaškem.

Izmed 27 kandidatov, predlaganih za sedeže v županijah, večjih mestih ali obmejnih občinah oziroma na območjih večje poseljenosti s slovensko narodno manjšino, jih je bilo največ v Istrski in v Primorsko-goranski županiji (5), sledijo pa Zagreb (3) in Karlovska županija (3), Varaždinska (2) in Medžimurska županija (2) ter Zagrebška (1), Krapinsko-zagorska županija (1), Koprivniško-križevska (1), Siško-moslavinska (1), Zadrska (1), Splitsko-dalmatinska (1) in Osiješko-baranjska (1). Ker so to tudi okolja, v kate-

rih se sicer razpisujejo manjšinske volitve tudi za svete ali predstavnike slovenske narodne manjšine – te pa so bile doslej, ker kandidati niso bili predlagani, neuspešne –, bo morda to priložnost za navezavo stikov z rojaki, pripravljenimi politično delovati (Zagrebška in Medžimurska županija ter Koprivniško-križevska, Krapinsko-zagorska in Siško-moslavinska županija ter Buje in Hum ob Sotli). Med kandidati je prevladoval ženski spol, zastopane so bile vse stranke, od Socialistične delavske partije SRP do Hrvaške stranke prava, največ pa jih je bilo na neodvisnih listah (7) in v SDP (4). Med kandidati so bili tudi nekdanji člani slovenske manjšinske samouprave (predstavnika slovenske narodne manjšine v občini Cestica v Varaždinski županiji in Karlovcu, Karel Benko in Slavko Marinič ter član nekdanjega slovenskega manjšinskega sveta v Lovranu Edvard Primožič), v Cestici pa je znova kandidirala tudi sedanja predsednica slovenskega manjšinskega sveta Varaždinske županije Barbara Antolić Vupora. Več: www.dip.hr

Marjana Mirković

12. junij, Mestna galerija, Crikvenica

Radost ustvarjanja, Ivana Postić in Matej Vočanec

Mestna galerija v Crikvenici, ki jo vodi Sanja Škratič, praznuje letos desetletnico delovanja, zadnja štiri leta na tretjem naslovu, Frankopanski 6, ki ga je, enako kot prejšnje, likovno oblikovala reška umetnica Vesna Rožman, tudi grafična urednica Sopotij. Program galerije določa njen strokovni svet, tudi letos ga odlikujeta dober izbor in raznolikost tem, medijev in tehnik, cikel šestih razstav z naslovom Barva, črta, oblika, pa sta s prvo, zelo dobro obiskano razstavo napovedala mlada umetnika Ivana Postić in Matej Vočanec, absolventa kiparstva na ljubljanski likovni akademiji, ki razstavljata že več kot deset let. O razstavi, ki jo je poimenovala Ustvarjanje kot velika radost, je na odprtju spregovorila kustosinja Branka Arh, in v bogatem katalogu o njej med drugim zapisala, da avtorja, ki se pogosto predstavljata skupaj, združujeta svoje veščine: *Matej iz odpadnega materiala skrbno plete kite, s katerimi ustvarja površinske strukture stiliziranih vijugastih oblik, Ivana pa, ki so ji blizu prave otroške perspektive in pogledi, oblikuje in poslikava majcena bitja – v našem vsakdanjem življenju pogosto neopazna in nevidna (čebele, gosenice, metulji, ptice, žuželke, kače) –, domišljijsko stilizirane oblike z navdi-*

Matej Vočanec in Ivana Postić. Foto: Marjana Mirković

SI-T

hom iz otroštva. Pri tem je pozorna na funkcionalnost oblike in vtis, da rastejo iz strukture. Zdi se, da igračke postavlja v vnaprej določen scenski prostor. Uskladila sta svoje ustvarjalno delovanje, uskladila sta percepcijo oblikovanja prostora, sklenila spojiti svoja dva ustvarjalna sveta in tako do zdaj ustvarila več uspešnih in opaženih skupnih projektov.

Med njimi je tudi lanska razstava Interakcija v reškem Pomorskem in zgodovinskem muzeju Hrvaškega primorja, s katero sta umetnika navdušila tudi vodstvo te ustanove, ki se je odločilo za odkup in jima zaupalo oblikovanje in opremo igralnice, v kateri

bodo s svojo domišljijo in prvimi koraki v svet umetnosti še letos uživali in ustvarjali najmlajši. Po besedah ravnateljice tega muzeja Margite Staraj bo to nekakšen izobraževalno-zgodovinski park, imenovan Tovarna čudes in nameščen v obnovljenem palacinu v sklopu muzeja, otroci pa bodo v njem med drugim spoznavali tudi različne stare igre in igračke ter jih ustvarjali tudi sami.

■ Marjana Mirković

20. junij, Slovenski športniki na Hrvaškem

Knjižno darilo Eduarda Hemarja KPD Bazovica

KPD Slovenski dom iz Zagreba ima v pripravi tretjo monografijo, ki bo – po knjigah o gledališčnikih in likovnih umetnikih – namenjena športnikom. Avtor, Eduard Hemar, tudi sam slovenskih korenin, je v okviru terenskega dela gradivo zbiral tudi na območju Istre in Kvarnerja. Na enem od obiskov je pripravil tudi zanimivo knjižno darilo za društvo KPD Bazovica. Rojakom na Reki je podaril več knjig, za katere se mu ob tej priložnosti najlepše zahvaljujemo: *Iz bijelog u državni dres* avtorja Jurice Gizdića, ki jo je 2004 izdala založba Libera Editio Split, *Stoljeće hrvatskog vaterpola*, skupine avtorjev v založbi Hrvaške vaterpolske zveze, ki jo je uredil Dean Bauer in je izšla 2010 v Zagrebu, in delo *Zlatna knjiga hrvatskoga boćanja*, katere avtorja sta Damir Škarpa in Eduard Hemar, izšla pa je lani v Zagrebu, v zbirki Zlata knjiga hrvaškega športa.

Knjige, v katerih je veliko tudi slovenskih imen, so pomembna obogatitev knjižnega fonda društva. Naj omenimo le nekatera izmed njih: nogometaša Brane Oblak in Dragan Holcer, vaterpolista Zlatko Šimenc in Duško Antunović, več pa jih je zapisanih v knjigi o balinarjih. Na tem področju je bil zelo uspešen balinarski klub Bazovica, ki je bil večkratni prvak Jugoslavije v četvericah in parih, to pa so tudi edini naslovi državnega prvaka za športni klub na Hrvaškem s slovenskim imenom sploh.

Zlatna knjiga hrvatskoga boćanja v poglavju z naslovom Hrvaški balinarji v državni reprezentanci med prvimi pomembnimi rezultati med drugim navaja bronasto medaljo na tekmovanju parov za pokal monaškega princa v San Remu leta 1964. Ta tekmovanja so potekala do leta 1974, najuspešnejši hrvaški balinar tega obdobja pa je bil Rečan Emil Mahne. Na tem tekmovanju, ki je takrat veljalo za neuradno svetovno prvenstvo, je on prvi osvojil medaljo. Kot član BK Bazovica je osvojil prvenstvo Jugoslavije v parih (1963, 1965, 1966) in četvericah (1964, 1965), večkrat pa je nastopal tudi za državno reprezentanco. Emil Mahne je bil rojen v Vatovljah pri Divači (1931), šolal se je na Reki in se kot finomehanik zaposlil v Torpedu, leta 1967 pa je emigriral v Kanado. Kot član državne reprezentance Kanade je do leta 1999 sodeloval na sedmih svetovnih prvenstvih v balinanju. Eduard Hemar poudarja, da je bil Emil Mahne popolnoma pozabljen, njemu pa je uspelo navezati stik z njim; napoveduje, da bo biografija Emila Mahneta, tako kot tudi drugih športnikov v monografiji, ki jo pripravlja, obsežnejša, v njej

pa bodo prostor našli tudi doslej številni prezrti športniki.

Poglavje Biografski leksikon hrvaškega balinanja v omenjeni knjigi navaja še druge balinarje slovenskega rodu, kot so Ciril Ivančič - Ćiro, Bojan Novak, Hamoslav Prelec ter brata Simon in Sandro Gulja; slednji je bil tudi svetovni prvak in najboljši športnik Reke leta 2003, Eduard Hemar pa poudarja, da sta bila njegov oče in ded tudi aktivna člana KPD Bazovica. Z društvom je povezan še podatek, da je prva ženska sodnica v balinanju leta 1996 postala Ksenija Fućak, nekdanja tajnica KPD Bazovica, ženska balinarska skupina pa danes deluje v društvu SKD Snežnik v Lovranu.

Omenjene knjige so na ogled v društvu, Eduard Hemar pa napoveduje, da bo v Slovenskem domu KPD Bazovica na Reki vsekakor predstavljena tudi monografija o slovenskih športnikih na Hrvaškem, ki je tik pred izidom. ■ Marjana Mirković

1. julij

Vstop Hrvaške v EU

Hrvaška je 1. julija postala članica Evropske unije, dogodek so počastila tudi nekatera slovenska kulturna društva. V Zagrebu so s slovesnim koncertom na Cvetnem trgu 20. junija poleg vstopa RH v EU obenem počastili tudi dan državnosti, ki ga Hrvaška in Slovenija praznujeta 25. junija. Program z naslovom Skupaj je lepše, v katerem sta nastopila ansambel *Lado* in ansambel Saša Avsenika, so Zagrebčanom podarili organizatorji, KPD Slovenski dom in Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb ter veleposlaništvo RS v RH.

Krovna organizacija, Zveza slovenskih društev na Hrvaškem, po besedah predsednika Darka Šonca po vstopu RH v EU ne pričakuje večjih sprememb, večina rojakov pa izraža olajšanje zaradi preprostejšega prehoda meje. Tistim, ki delujejo v gospodarstvu, bo to prineslo nove izzive in prilagajanje, nekateri pa menijo, da je za slovensko skupnost na Hrvaškem storjen predvsem pomemben korak na poti k oblikovanju skupnega slovenskega prostora ter h krepitvi sodelovanja med manjšinami in državami na tem območju, posebej z državo matične kulture.

V takšnem pričakovanju je potekala tudi prireditev v Koštabonni, ki so jo na dan državnosti in kot dobrodošlico Hrvaški ob vstopu v EU v slovenski Istri organizirali Društvo istrskega prijateljstva Histria, Hrvaško društvo Istra in Skupnost Italijanov Giuseppe Tartini iz Pirana ter tamkajšnja občina, s hrvaške strani pa so poleg Skupnosti Italijanov iz Umaga sodelovala vsa slovenska društva iz Istre in pripravila tudi del kulturnega programa. V njihovem imenu je navzočo množico obiskovalcev pozdravila predsednica slovenskega manjšinskega sveta Mesta Umag Danica Bojković in pričakovanja strnila v upanje, da bo življenje boljše. || Marjana Mirković

SI-T

Danica Bojković in
pevke SKD Ajda.
Foto: Marjana Mirković

7. in 14. julij, Grad Grobnik

Festival komorne glasbe Grobnik 2013

Vlepo obnovljenem gradu Grobnik je tudi letos potekal festival komorne glasbe. Pobudnik in organizator, violinist Zdravko Pleše, je v okviru društva Contemporanea znova pripravil zanimiv program z nastopajočimi umetniki iz Hrvaške in tujine. Prvi večer, S kitaro skozi čas, je najprej izpolnil nastop mladih slovenskih kitaristov, dua Prokofjev, ki ga sestavljata že uveljavljena glasbenika Mak Grgić in Nejc Kuhar in sta tudi tokrat navdušila obiskovalce, v nadaljevanju pa se je predstavila skupina Dina e Mel feat. D. J. iz Zadra.

Drugi večer festivala teden dni pozneje se je imenoval Od klasike do jazza, nastopila sta reški Duo 50:50 in The Balkan Jazz trio, program pa je tudi tokrat večje duhovito povezoval pobudnik in organizator prireditve Zdravko Pleše.

S kitaro skozi čas. Foto:
www.zdravkoplese.com

10.–17. avgust, Palčava šiša, Plešče

Etnološka delavnica

Vodja etnološke zbirke Palčava šiša v vasi Plešče tik ob hrvaško-slovenski meji Marko Smole je tudi za letošnjo etnološko delavnico pripravil zanimiv program. Potekal je tudi

Anja Moric in Tanja Kovačič. Foto: Marjana Mirković

Mlada udeleženca etnološke delavnice. Arhiv Palčave Šiše.

S predavanja dr. Barbare Riman. Arhiv Palčave Šiše.

Anja Moric, Slavko Malnar, Marko in Sonja Smole. Foto: Marjana Mirković

v sklopu projektov delovne skupine za ljubitelje etnologije pri Slovenskem etnološkem društvu ter s sodelovanjem Muzeja Ribnica, Muzejskega društva Ribnica in Turističnega društva Loški Potok. V okviru delavnice je potekala ureditev družinske etnografske zbirke Marte Steiner iz Trave pri Dragi, kar naj bi omogočilo ogled predmetov tudi preostali zainteresirani javnosti. Delavnico so tudi tokrat spremljala predavanja in predstavitve. Raziskovalec krajevne dediščine in pisatelj Slavko Malnar je tako 13. avgusta spregovoril o svoji zadnji knjigi z delovnim naslovom *Življenje neke vasi*, v kateri opisuje način nekdanjega življenja in dela, druženja in običajev v vaseh okoli Trstja. Kot je po krajšem, zanimivo podanem povzetku vsebine povedal avtor, je izid knjige v sklopu letošnjega razpisa odobril Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Dan pozneje je sledilo predavanje dr. Barbare Riman z naslovom *Slovinci v Gorskem kotarju: priseljevanje, življenje, delovanje*, v katerem se je avtorica dotaknila nekaterih vidnih predstavnikov, kot je bila npr. družina Vilhar. Naslednji večer je profesor Jože Ožura spregovoril o 650. obletnici prvega ohranjenega dokumenta o Osilnici in okoliških krajih ter zanimivih dogodkih iz preteklosti, zapisanih v starih dokumentih. Predavanje 16. avgusta je dr. Karmen Delač Petković namenila javnim in zasebnim goranskim knjižnicam, področju, na katerem je doktorirala, in posebej zbirki v Palčavi šiši, ki jo je predstavil tudi njen skrbnik Marko Smole. Teden se je končal v sodelovanju z društvom SKD Gorski kotar, in sicer s celodnevno prireditvijo v soboto – z ogledom žage in mlina v Zamostu, pohodom na Sveto goro, dnevom odprtih vrat kulturne dediščine v Palčavi šiši ter vaškim sejmom in večernim praznovanjem na pleškem trgu, tudi z dobrotami, ki so jih udeleženci spekli na pekovski delavnici sredi tedna.

▮ Marjana Mirković

18. avgust, Mestna galerija, Čabar

Razstava 2. mednarodne likovne kolonije

Slovensko kulturno društvo Gorski kotar je od 16. do 18. avgusta organiziralo 2. mednarodno likovno kolonijov Trstjuna temo *Naravne lepote in kulturna dediščina Trstja in okolice*. Sodelovalo je dvajset umetnikov z Reke, iz Fužin, Gero-va, Trstja, Zamosta, Starega trga, Graho-vega, Cerknice, Logatca, z Vrhniko in iz Ljubljane.

Udeleženci so v dopoldanskem času spoznavali Trstje skozi "besedo" in tudi sli-ko ter si ogledali več razglednih točk kot izhodišče za morebitne slikarske motive.

V popoldanskem času je bila predstavi-tev slikanja z akvarelno tehniko, izvedel jo je Petar Lazarevič iz Ljubljane. Sobota in nedelja dopoldne sta bili namenjeni predvsem slikanju. Jutranji čas so pope-strili s telovadbo, ki jo je vodila Ilen Le-

nassi, in z nordijsko hojo, ki jo je predstavila Silvana Lautar. Anton Hriberšek z Reke pa je ves čas namenil kovanju grba Mesta Čabra v bakru. Vzdušje je bilo delovno in hkrati sproščeno.

Likovno kolonijo smo sklenili v nedeljo s postavitvijo razstave v mestni galeriji v Čabru. Odprl jo je čabranski župan Kristijan Rajšel, večer pa so s kulturnim programom izpolnili Andreja Lekše in Lara Zorn (glasbena točka) iz Cerknice ter Damir Ma-ras iz Liča (recitiranje svoje poezije).

Namen kolonije je spodbujanje čezmejnega povezovanja odraslih in otrok na področju likovnega ustvarjanja, vzpostavljanje in krepitev stikov z druženjem in obiskovanjem podobnih do-godkov na obeh straneh meje. To je tudi priložnost za spozna-vanje krajev, ljudi in običajev ter ozaveščanje pomembnosti kulturne dediščine teh krajev.

Želimo si, da bi likovna kolonija postala tradicionalna, prepo-znavna v širšem okolju. Tudi letos so bili udeleženci zadovoljni in so se "priporočali" tudi za vnaprej.

■ Silvana Lautar, vodja projekta

SI-T

Udeleženci LK.
Arhiv društva.

IN MEMORIAM Jože Peloz

Prepogosto se zadnje čase poslavljamo od naših aktivnih članov Slovenskega doma KPD Bazovica. 9. julija 2013 je v 84. letu starosti izgubil življenjsko bitko in za vedno zatisnil utrujene oči naš dragi, dolgoletni član še od leta 1960, Jože Peloz.

Bil je član dramske skupine in do zadnjega predvsem PEVEC.

Pevke in pevci smo se 11. julija na pokopališču Drenova na njegovi zadnji poti, poti v večnost, od njega poslovili z njemu najljubšo pesmijo. Hvala mu za vsa leta sodelovanja in druženja z nami. Obdržali ga bomo v najlepšem spominu, posebno pevski zbor.

■ Boža Grlica

Jože Peloz. Arhiv društva.

Iz vročega poletja v vročo jesen

Ko sem se lotil pisanja septembrske kolumne za Sopotja, je ležal pred mano obsežen prispevek v osrednjem slovenskem dnevniku Delo z naslovom *Za spominsko ploščo 27.000 evrov. Za kakšno ploščo gre, ki naj bi bila toliko vredna, se boste verjetno vprašali, spoštovani bralci. In že smo pri odgovoru na še eno bizarno zgodbo, nekakšno začimbo čudnim dogajanjem v slovenski družbi, ki ji je vročina poletnih mesecev dodobra prereševala zdravo pamet.*

Za kaj gre? Letos je minilo 25 let od znamenitega sodnega procesa tedanje JLA proti četverici, ki je dobila oznako JBTZ, ki pomenijo kratice za **Janšo, Borštnerja, Tasiča in Zavrla**. V četverici, ki je simbolizirala slovenski odpor proti jugoslovanskim centralističnim pritiskom, se je nad družbeno dogajanje zadnjih dvajset let na Slovenskem daleč povzdignil Janez Janša. Ob tej polokrogli oble-

tnici so nekdanji obtoženi odkrili sicer majhno in skromno spominsko ploščo na pročelju nekdanje vojašnice JLA na Roški cesti v Ljubljani, kjer je potekal zloglasni proces. Ta je leta 1988 dvignil na noge na tisoče protestnikov in iz dneva v dan bolj simboliziral težnje slovenskega naroda po osamosvojitvi in koncu enopartijskega komunističnega sistema.

Plošča kot plošča, bi dejali in pri tem pomislili na veliko bolj bizarno podobno slovesnost na vašem znamenitem dvorcu Trakoščan, kjer sta nekdanja premiera Kosorjeva in Pahor složno odkrila marmornato znamenje, s katerim sta urbi et

orbi povedala, da sta nekoč rešila obmejni spor med Slovenijo in Hrvaško. Plošče se torej odkrivajo, vendar na Slovenskem takšno početje ne gre kar tako mimo.

Zdrave sile z leve, ki tako kot ljubijo **Kučana** in še bolj mrzijo Janšo, so ploščo že kmalu premazale in jo na koncu odstranile, beri: ukradle s pročelja nekdanje zloglasne vojašnice okupatorske vojske, kot smo tedaj imenovali JLA. In ker to ni bilo očitno dovolj, se je na spletnem portalu Bolha pojavila javna dražba za nakup te plošče, izkupiček od njene prodaje pa bi šel v dobrodelne namene.

Stvar bi bila smešna in obenem tragikomična, če ne bi odražala razklanosti slovenske družbe na pol. Ta delitev duhov obstaja tako rekoč na vsakem koraku, kadar gre za dnevno-politična dogajanja. Verjetno je tudi pri vas na Hrvaškem odmeval sodni proces v zvezi z afero ali pa "afero", kakor kdo to sprejema, osemkolesnikov Patria. Med nekaj nepravnomočno obsojenimi akterji je bil tudi Janez Janša, ki mu je sodišče na prvi stopnji nepravnomočno prisodilo nekaj let zapora. Proces je spremljala v prvih bojnih vrstah množica Janševih privržencev, ki mu je vzklikala v podporo in večno zvestobo. Sledili so medijski napadi na sodstvo in na tako imenovane "strice iz ozadja" (beri: nekdanje komuniste s Kučanom na čelu), ki usmerjajo slovensko sodstvo.

Še se ni polegel vik in krik, je po kratkem predahu družbenih afer kot strela z neba (skoraj dobesedno) udarila odločitev novega papeža **Frančiška**, ki je z odstavitvijo dveh nadškofov, lju-

bljanskega dr. **Antona Stresa** in mariborskega dr. **Marjana Turnška**, "obglavil" slovensko Cerkev, kot je dejal dr. **Ivan Štuhec**, eden uglednih slovenskih teologov. Pri tem je spomnil, da je že prejšnji papež na podoben način odstavil ljubljanskega in mariborskega nadškofa (**Urana in Krambergerja**), kar je za tako majhno cerkveno skupnost, kot je slovenska, skorajda prava tragedija.

Medtem ko naštetje in njim podobne afere pretresajo slovensko prizorišče, tako imenovana vlada "leve" sredine (bog ve, od kod ta leva oznaka?) iz dneva v dan uspešneje udarja svoje državljane po žepu. Vroče in zelo sušno poletje se počasi izteka, vlada pa napoveduje nove vroče krompirje, ki naj jih pojedjo njeni podaniki. Kaj vse nas čaka? Podražitev letnih vinjet za uporabo avtocest od sedanjih 95 na 115 evrov, da o podražitvi za tovornjake in manjša transportna vozila sploh ne govorimo. Samo stvar časa je, kdaj bomo dobili zajetne položnice za plačilo davka na vse mogoče nepremičnine. Od hiš, garaž, gospodarskih poslopij, travnikov, gozdov itd. itd., do davka na zrak, ki ga uživamo. Upokojenci, ki obsegajo skoraj četrtino prebivalstva, bodo zelo zanesljivo ob del pokojnin v upanju, da bodo sploh prihajale vsakega zadnjega v mesecu. Cestno takso so nam letos že dvakrat dvignili, vlada pa išče vse možne tržne niše, skozi katere bi ožela državljane, saj je tudi slovenska, tako kot hrvaška državna blagajna, čedalje bolj prazna.

In da bi se zdaj, ko smo skupaj v EU, še malo primerjali, naj dodam, da tudi Slovenijo, tako kot Hrvaško, tako rekoč množično zapuščajo mladi, pretežno izobraženi ljudje, saj zanje dela ni. Državni statistični urad je objavil podatke o doslej največjem izseljevanju slovenskih državljanov v boljši in prijaznejši svet. Pa vse to očitno ne gane preveč vladajočih struktur. Še vedno se ukvarjajo zgolj z vprašanjem kadrovanja, postavljanja na pomembne položaje v gospodarstvu in državnih ustanovah svojih "preverjenih kadrov".

P. S. Tudi decembra, ko se bom spet oglašil, ne bo kaj bistveno boljše!

■ Tomo Šajn

Tomo Šajn.
Foto: Dragica Jakšetič

Dragica Rizman

Med slovenskimi družinami, ki so se Ms prizadevnim delovanjem zapisale v 60-letno zgodovino Slovenskega doma KPD Bazovica na Reki, je tudi družina Dragice Rizman.

Dragica Rizman, rojena Troha, se je rodila leta 1939 v vasi Koroška Bela pri Jesenicah. Mati Ivanka je bila doma iz Trsta, oče Karol pa iz Zaplane pri Vrhniki. Bil je strojevodja in družina s tremi otroki se je po življenju na Bledu leta 1948 preselila na Reko. Dragica Rizman se živo spominja prvih srečanj v društvu: *Ples meglic, naš nastop, je ohranjen tudi na eni izmed fotografij v hodniku Slovenskega doma. Vodila nas je Zora Ausec, pozneje je nastala baletna sekcija, vadili smo v Pionirskem gledališču na Sušaku in pod vodstvom Draga Pogačarja. Aurelija Lesjak nas je učila prve takte na klavirju, pozneje še Iva Srebre; pionirski pevski zbor je vodil Tone Mihec, dramsko skupino pa Ema Poljanec. Povsod sem bila vključena, dejavna sta bila tudi mati in oče: oba sta pela v zboru, oče je plesal v folklori, mati pa nastopala v dramski skupini.*

Dragica Rizman je obiskovala tudi slovenski oddelek na osnovni šoli Matteotti na Reki: *Ponavljala sem tretji razred, da bi šolanje lahko nadaljevala v slovenski šoli, obiskovala sta jo tudi brata Danilo in Stanko. Iz tega časa mi je najbolj v spominu obisk parnika Slovenija. Ohranila sem fotografijo, na kateri je ves razred.*

Prvič se je zaposlila pri šestnajstih letih, v vrtcu za otroke brez staršev Mira Raduna Ban na Reki, zatem je nadaljevala šolanje in 36 let delala v reški bolnišnici kot instrumentarka v operacijski dvorani na oddelku za kirurgijo in otorinolaringologijo. Kljub naporni službi in dežurstvom ni bilo naporno hoditi na vaje: *Dostikrat sem prišla naravnost iz službe, v uniformi, ali šla z vaj naprej v bolnico. V službi so me včasih pobarali: "Ej, Kranjica, kako si," pa sem rekla: "Izvrstno, ker sem Kranjica, pa še posebej!" Veliko je bilo gostovanj, nastopov, največ smo peli po Primorskem, v Vipavi, tudi Kobaridu ... Lepo je vsakič, ko zapojemo, najlepše pa je zame na reviji pevskih zborov v Šentvidu pri Stični.*

V društvu je bil zelo dejaven tudi pokojni soprog Drago:

V Bazovici je bil med najaktivnejšimi člani, nabralo se mu je kar 23 let predsedniškega staža, zato je poleg ustanoviteljice društva Zore Ausec edini častni predsednik.

Drago je imel zelo tragično otroštvo: njegova mati je umrla v Auschwitzu, oče v Dachauu, sestro so nemški vojaki ustrelili ob Dravi, ko so pobili petdeset 17-letnih deklet, enega brata pa obesili pred hišo. Strašno. Drago je bil ukraden otrok: v Ce-

Dragica Rizman. Foto: Marjana Mirković

lju leta 1942 so pripeljali matere z otroki pred neko osnovno šolo, jim odvzeli otroke in odpeljali v taborišča. Drago se je znašel na Češkem, in ko se je vrnil, je zanj in brata Frančka poskrbela družina Štampar-Lah, na Kogu pri Ormožu. Lepo so skrbeli zanj. Na Reko je prišel iz Maribora, delal je v Torpedu, spoznala sva se, ko je bil pri nas podnajemnik, skupaj sva hodila v Bazovico. Pel je v zboru, veliko sva bila skupaj in pred poroko sva za nekaj časa leta 1958 celo vzela v najem bife Slovenskega doma, da bi kaj zaslužila, a ni šlo, nisva bila za takšno delo, poročila pa sva se leto pozneje.

Dragica Rizman poudarja, da so doma vselej govorili samo slovensko, in to je prenesla tudi v svojo družino: *Ponosna sem, da hči Metka, ki že leta živi v Franciji, govori zelo lepo slovenščino. Pokojni sin Janko je bil s svojo družino vključen v dejavnost društva, kot član legendarne folklorne skupine pri Sonji Kern Svoboda,*

tudi on je tam spoznal poznejšo žen Tanno, ki je sredi devetdesetih let v društvu vodila prve računalniške tečaje, hčerki Nina in Anja pa sta več let plesali v folklorni skupini. Janko Rizman je bil tudi prvi predsednik planinske skupine ob ustanovitvi leta 2002, tri leta pozneje pomagal pri nastanku mesečnega glasila Kažipot in bil član slovenskega manjšinskega sveta na županijski ravni.

Dragica Rizman je zvesta ostala pevskemu zboru in dramski skupini, po izgubi sina in moža leta 2010 nekaj časa ni na-

stopala, a je ostala povezana z društvom in tu našla tudi sedanjega življenjskega sopotnika. Za uspešno delovanje je dobila tudi več priznanj in nagrad iz Slovenije in Hrvaške, med drugim za glavno vlogo v predstavi Vdova Rošlinka – v njej sta igrala tudi brata Stanko in Danilo –, posebej ponosna pa je na priznanje in medaljo, ki ju je prejela od Hrvaške vojske kot članica medicinske ekipe na bojišču v Otočcu pozimi 1991. Od leta 2003 sodeluje tudi v manjšinski samoupravi. *Bazovica je naš drugi dom, tu so spomini, tu je – moje življenje. Ostajam aktivna, vse dokler bom imela kaj moči – upam, da še dolgo let.*

Ob koncu pogovora s posebnim veseljem pove, da je 17. avgusta postala prababica, vnukinja Anja je povila sinčka, ime mu je Noa in društvo Bazovica bo te dni postalo bogatejše za novega mladega člana iz družine Rizman.

Marjana Mirković

Avtorica fotografij je Petra Aničić.

